

Непершина Анастасія Сергіївна

здобувач вищої освіти,

Навчально-науковий інститут

«Придніпровська державна академія

будівництва та архітектури»

Українського державного університету науки і технологій

Шапа Надія Миколаївна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри економіки, менеджменту та підприємництва,

Навчально-науковий інститут

«Придніпровська державна академія

будівництва та архітектури»

Українського державного університету науки і технологій

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-441-5-41>

ТЕНДЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ ПРАЦІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Ринок праці є найбільш чутливим індикатором змін, що відбуваються в соціально-економічній системі країни. З початку війни ринок праці України втратив майже 5,5 млн працездатних українців, що становить приблизно 30% наявної на той момент робочої сили. Відбулось значне скорочення кількості вакансій майже в усіх сферах. До повномасштабного вторгнення чисельність працездатного населення України становила 17,4 млн людей (8,3 млн жінок і 9,1 млн чоловіків), то після – впродовж 2022 року скоротилася до менш як 12 мільйонів. Близько 1 млн громадян було мобілізовано на захист держави, ще 4,6 мільйона (з них 3,2 мільйона – жінки працездатного віку) опинилися за межами України [1].

Зміни в економіці, міграція населення, руйнування інфраструктури створюють диспропорції на ринку праці. Кваліфікації, які пропонують працівники не завжди відповідають

вимогам роботодавців. Наприклад, здебільшого металургійні підприємства знаходились на сході України, які зараз або опинилися на окупованих територіях або взагалі знищені, тому внутрішньо переміщеним особам, які кваліфіковані працівники саме у цій сфері не зможуть знайти фахову роботу в іншому регіоні, тому що там немає таких потужностей.

На тлі загострення проблеми дефіциту кадрів, наразі на ринку праці України зберігається досить високий рівень безробіття, у тому числі структурного, що насамперед пов'язано зі стрімкими географічними та структурними змінами та недостатнім рівнем адаптивності робочої сили. Хоча, за офіційною статистикою, рівень безробіття поступово зменшується: у 2022 р. він становив 21%, у 2024 р. – 14% [2].

Рівень безробіття серед внутрішньо переміщених осіб вищий, ніж серед населення загалом. В Україні зареєстровано 4,7 млн внутрішньо переміщених осіб (ВПО), із них 42,3% – особи працездатного віку. На вересень 2023 року серед ВПО працездатного віку було працевлаштовано лише близько 800 тис. осіб або 38%. Опитування Міжнародної організації з міграції (МОМ), проведене у квітні 2024 року, показало зростання працевлаштування ВПО працездатного віку: у цей час 45% із них працювали за наймом, а ще 7% були самозайнятими [3].

Ринку праці України притаманий територіальний дисбаланс. Через безпекові ризики бізнес перемісився здебільшого у західні регіони найбільша пропозиція вакансій. Натомість що ближче до лінії фронту – то складніша ситуація на ринку праці.

На основі порівняння кількості вакансій і кількості резюме за даними сайту work.ua, можна зробити висновок про дисбаланс ринку праці. Станом на 20.11.2024 р., на сайті розміщено 93273 вакансії, в той час кількість резюме становить 344284 людини [4]. Тобто, пропозиція перевищує попит у 3,7 разів. Перші шість сходинок за найбільшою кількістю вакансій займають такі сфери діяльності:

1. «Робочі спеціальності, виробництво» – 15 752;
2. «Сфера обслуговування» – 13 686;

3. «Роздрібна торгівля» – 10 761;
4. «Продаж, закупівля» – 10 617;
5. «Логістика, склад, ЗЕД» – 9 816;
6. «Адміністрація, керівництво середньої ланки» – 7 895.

Більш детальна інформація представлена на діаграмі (рис.1). До категорії «інше» відносяться вакансії, частка яких становить менше 4%, а саме: ІТ, фінанси, освіта, юриспруденція, краса, ЗМІ, сільське господарство, нерухомість, дизайн та інші категорії.

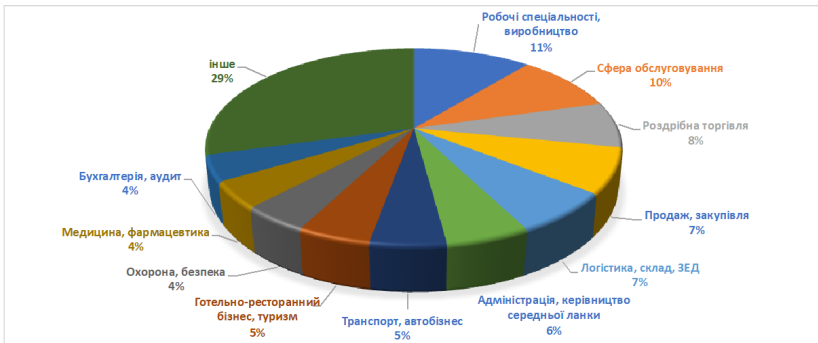

Рис. 1. Структура попиту на ринку праці, %

Джерело: складено авторами за даними [4]

Стосовно пропозицій на працю, то перші п'ять сходинок де найбільша кількість резюме кандидатів виглядає так:

1. Адміністрація, керівництво середньої ланки – 30148.
2. Продаж закупівля – 25075.
3. Сфера обслуговування – 22 585.
4. ІТ-сфера – 21 791.
5. Робочі спеціальності – 20 684.

Більш детально структура пропозицій на ринку праці представлено на діаграмі (рис. 2).

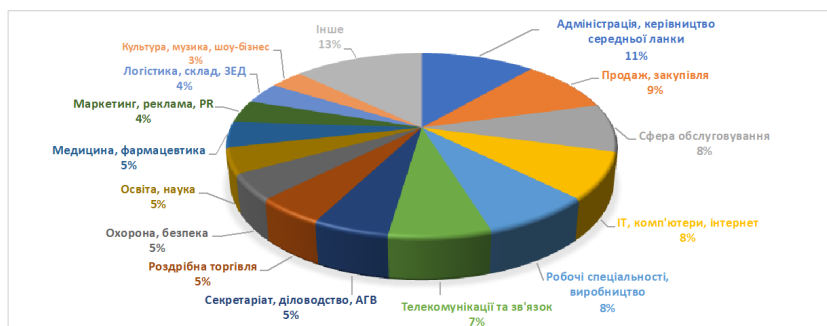

Рис. 2. Структура пропозицій на ринку праці, %

Джерело: складено авторами за даними [4]

Ще однією тенденцією вітчизняного ринку праці є зміна гендерної структури економічно-активного населення. У 2023 році кожен другий новий ФОП в Україні відкривали жінки. Станом на вересень 2023 року вже було зареєстровано 36892 ФОП, з них 51% або 18776 створили жінки. За перший квартал 2024 року жінки заснували 43554 нових ФОП. Це більш ніж половина – 59% від загальної кількості та рекордний показник за останні роки [5]. Жінок також запрошують на посади охоронців, водіїв таксі, водіїв-експедиторів, шліфувальниць по дереву, машиністок поїздів метрополітену, тощо. Раніше ці вакансії були суто чоловічими.

Актуальною проблемою залишається низька працевлаштованість молоді: 29% шукачів роботи у віці 18-24 років, 26% – 25–34 роки [6]. Сфера обслуговування залишається однією з найбільш популярних вакансій серед молоді, зокрема студентів, оскільки пропонує безліч можливостей для гнучкого працевлаштування. Відкриття малих бізнесів, таких як кав'ярні, ресторани та невеликі магазини, створює попит на вакансії, що дозволяють працювати за зручним графіком. Це дає молоді змогу поєднувати роботу з навчанням та отримувати важливий досвід для розвитку комунікативних та організаційних навичок. Забезпечення прийняттого рівня зайнятості молоді є одним з пріоритетних завдань державного розвитку. Молодь володіє найвищим потенціалом

працевдатності, що робить її ключовою для економічного зростання та соціальної стабільності країни, вона є сприйнятливою до змін, більшою мірою соціально мобільна, здатна до професійного зростання, переважно високо мотивована на отримання власного доходу.

Таким чином, ринку праці України притаманні такі негативні тенденції як скорочення працевдатного населення, відтік «мозків», диспропорція зайнятості та територіальний дисбаланс; перевищення пропозицій над попитом у 3,7 разів і, як наслідок, високий рівень безробіття (особливо серед ВПО); зміна гендерної структури економічно-активного населення (зростання кількості жінок-підприємців та «чоловічих» посад, які займають жінки); низька працевлаштованість молоді.

Література:

1. Як Україні компенсувати втрату 30% трудового потенціалу. URL: <https://employers.org.ua/news/id2487> (дата звернення: 05.12.2024).
2. Національний банк України. Інфляція залишатиметься помірною, а економіка надалі відновлюватиметься у 2024-2026 роках – інфляційний звіт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiya-zalishatimetsya-pomirnoyu> (дата звернення: 07.12.2024).
3. Ринок праці в умовах війни: демографічні виклики для України. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3909003-rinok-praci-v-umovah-vijni> (дата звернення: 06.12.2024).
4. Work.ua. Сайт пошуку роботи № 1 в Україні. URL: <https://www.work.ua/ru/> (дата звернення: 20.11.2024).
5. 59% нових ФОПів в Україні у 2024 році відкрили жінки. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/fops-gender-2024-4> (дата звернення: 20.11.2024).
6. Основні характеристики ринку праці України у першому півріччі 2024 року. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/osnovni-kharakterystyky-rynku-pratsi> (дата звернення: 28.11.2024).